

Повернення Зофії Рокосовської

Валерій Дідух

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Загадкова Зофія Рокосовська

Ім'я Зофії Рокосовської (вона полька за національністю) — видатного етнографа Волині другої половини XIX ст., не згадується у жодному фольклористичному словнику. Про неї немає жодної згадки й у польських енциклопедіях, лише в Енциклопедії Українознавства (Т. 7. — Львів, 1998 р., перевидання в Україні) згадується її ім'я. Цей факт вражає, адже саме Софія Рокосовська записала транслітерацією (українська мова передана польськими літерами) у с. Юрківщина Звягельського повіту Волинської губернії (нині Новоград-Волинський район Житомирської області) близько 450 обрядових, ліричних, колискових і баладних пісень, близько сотні казок, описала обряди, вірування краян, рослинний світ місцевості та його лікувальні властивості. Зібраний нею фольклорний матеріал займає обсяг близько 400 друкованих сторінок. Чи є ще на Україні село, яке удостоїлося такої ж честі, як Юрківщина?

Наведемо найвизначніші праці дослідниці: «Wesele i piesni luda Jurkowszczyzny w pow. Zwiąhelskim na Wołyniu. «(Zbiór wiadomości do antropologii krajowej. — Kraków, 1883. — t. 7. — 150–243)», «O świecie roślinnym, wyobrażenia wierzenia i podania ludu we wsi Jurkowszczyzny» (там само, т. XIII, с. 183, 199.) і с. 14–118, т. I, II.), «Bajki ze wsi Jurkowszczyzny» (Materiały antropol., archeol., etnogr. 1897, t. 7. s. 14–118.).

Зофія Рокосовська зростала у родині поміщиків Рокосовських, власників села Юрківщина, де, за переписом 1911 року, було 162 хати і проживало 565 жителів. Родина Рокосовських володіла 977 десятинами землі. Господарство вела Фекла Рокосовська, бо її чоловік Болеслав, який побудував у селі дерев'яну каплицю, постійно у своєму маєтку не проживав.

Їхній син, Людвіг Рокосовський, брав активну участь у підготовці до видання визначної пам'ятки польської краєзнавчої

літератури, вершини її досягнення XIX ст.— «Słownik Geograficzny...». У словнику містяться його статті про місто Звягель і села Звягельського повіту. Укладачі словника згадують і про деякі праці Зофії Рокосовської.

Станіслав Міхалський, згадуючи своє навчання у м. Рівному впродовж 1874—1881 рр., відзначав, що в ті часи учасником прогресивного руху польської молоді була там і панна Зофія Рокосовська.

Промінчик світла на вивчення життєвої дороги Зофії Рокосовської пролив і Волинський Єпархіальний вісник: «На свято Покрови (14. X. 1905 р.) дочка поміщика с. Юрківщина Зофія Рокосовська, римо-католицького віросповідання, пожертвувала 140 руб. на встановлення іконостаса в місцевій церкві».

Оце, на превеликий жаль, і все, що ми знаємо про життя невтомного етнографа Волині Зофії Рокосовської.

Дослідження Зофії Рокосовської були опубліковані у виданнях Антропологічної комісії Краківської академії наук, у журналах «Вісла» (Краків) і привернули увагу І. Франка, В. Гнатюка, Й. Коперницького, Ф. Крауса, М. Сумцова. А через століття до її праць звернулась І. Коваль-Фучило — співробітник відділу фольклористики інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського.

Зофія Рокосовська донесла до нас через віки тодішню мову краян, зберегла для нас тонкощі їхнього духовного світу.

...

Далі — у повній книжці «Повернення Зофії Рокосовської».

nashaknyga.com.ua